

60 שוה זו, משום שכלל הוא בדינו שגזירה שוה שאינה מופנית ניתן
61 להקשות עליה פירכא, וכאן אִיכָא לְמִפְרָדָּה – אפשר לפרוך
62 ולהקשות, כיצד לומדים דין עולה מדין אשם, מִה לְאִשָּׁם שדינו קל
63 מן העולה, שִׁבְעַן בְּשֵׁרוֹ מוֹתֵר באכילה, ולפיכך אף עצמותיו מותרים
64 בהנאה לכהנים, אבל עולה המזורה שאין בה היתר אכילה, אלא
65 כולה מוקטרת כליל, יתכן לומר שאף עצמותיה אסורים בהנאה.
66 מבארת הגמרא: אכן גזירה שוה זו מופנית היא, לפי שהתיבות 'לו'
67 ו'יהוה' שנכתבו אצל קרבן עולה, וְתִירָא בְּתֵיבָה – מיותרות הן, שהרי
68 יכול היה הכתוב לומר 'עור העולה אשר הקריב לכהן', ומדוע הוצרך
69 הכתוב להוסיף 'לו יהוה', ולפיכך יש לדרוש תיבות אלו לגזירה שוה,
70 ואין להקשות עליה פירכות כלל.

71 הגמרא מקשה על דינו של רבה מברייתא: מְתִיב – הקשה רב אֲדָא
72 בְּרַ אֲהֶבְהָה, שנינו בברייתא, עֲצָמוֹת של קֶדְשִׁים הנאכלים, כגון חטאת
73 ואשם, לִפְנֵי וְרִיקָה מוֹעֲלִין בְּהֶן, לפי שעדיין אין בהם היתר לכהנים,
74 ואילו לְאַחַר וְרִיקָה אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶן, מאחר שהותרו העצמות עם
75 הבשר בוריקת הדם. ועצמות שֶׁל קרבן עוֹלָה מוֹעֲלִין בְּהֶן לְעוֹלָם, לפי
76 שאין הבשר נותר לעולם, אלא הוא מוקטר על גבי המזבח. משמע
77 מדברי הברייתא, שלעולם אין היתר בעצמות עולה, ואפילו אם
78 פירשו מהבשר קודם וריקה, ושלא כדברי רבה הסובר שאם פירשו
79 העצמות מן הבשר קודם וריקה מותרות הן בהנאה אחר וריקה.
80 מתרצת הגמרא: אִימָא – יש לפרש את דברי הברייתא באופן כזה,
81 ועצמות שֶׁל עוֹלָה, אם פִּירְשׁוּ מִן הַבָּשָׂר לִפְנֵי וְרִיקָה אֵין מוֹעֲלִין
82 בְּהֶן, אבל אם פירשו מן הבשר לְאַחַר וְרִיקָה, מוֹעֲלִין בְּהֶן לְעוֹלָם,
83 וכדברי רבה.

84 הגמרא מביאה את דעת רבי אלעזר החולק על רבה: וּפְלִיגָא דְרַבִּי
85 אֶלְעָזָר – מצינו לרבי אלעזר שנחלק על דינו של רבה, דְאָמַר רַבִּי
86 אֶלְעָזָר, עצמות עולה שפִּירְשׁוּ לִפְנֵי וְרִיקָה, מוֹעֲלִין בְּהֶם לעולם,
87 ועצמות שפירשו לְאַחַר וְרִיקָה, לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין – אסורים הם
88 בהנאה מדברי חכמים, אך אין בהם איסור תורה, ולפיכך הנהנה מהם
89 לא מעל. נמצא שנחלק רבי אלעזר על דברי רבה בשני עניינים.
90 האחד, שלדברי רבה עצמות עולה שפירשו קודם וריקה אין בהם
91 מעילה אלא עד שעת וריקה, ואילו לרבי אלעזר מועלים בהם
92 לעולם. והשני, שלדברי רבה עצמות שפירשו אחר וריקה יש בהם
93 מעילה, ולדברי רבי אלעזר אינם אסורים אלא מדרבנן, ולפיכך אין
94 בהם מעילה.

משנה

95 משנה זו עוסקת בשני עניינים, האחד, בדינם של קרבנות פסולים או
96 עצמות וגידים שהיו על גבי המזבח ונפלו ממנו, אם יש לשוב
97 ולהעלותם עליו או לא. והשני, בקידוש הכבש וכלי שרת לפסולין.
98 וְכוּלָן – כל אלו הפסולים שדינם שאם עלו על המזבח לא ירדו, וכן
99 עצמות וגידים המחוברים בבשר שדינם לעלות על המזבח יחד עם
100 בשר הבהמה, שְׂפָקְעוּ מַעַל גְּבֵי הַמְּזֻבָּח – שעלו מתחילה על המזבח
101 ולאחר מכן ניתזו ממנו, לֹא יִחְזֹר – אין צריך להחזירם על המזבח.
102 וְכֵן נִחְלַת שֶׁל עֶצִי המערכה שְׂפָקְעָה מַעַל גְּבֵי הַמְּזֻבָּח, לֹא יִחְזֹר –
103 אין צריך להחזירה.

104 אִיבָרִים של קרבנות בשרים, שיותר להקטירם במשך כל הלילה,
105 שְׂפָקְעוּ מַעַל גְּבֵי הַמְּזֻבָּח, אם קוֹדְם הַצֹּאת הלילה פקעו, יִחְזֹר אותם
106 למזבח, וּמוֹעֲלִין בְּהֶן – ולפיכך יש איסור מעילה לנהנה מהם, שהרי
107 עדיין ראויים הם למזבח. אבל אם פקעו מן המזבח לְאַחַר הַצֹּאת
108 הלילה, לֹא יִחְזֹר אותם, ולפיכך אֵין מוֹעֲלִין בְּהֶן.
109 כִּשָּׁם שֶׁהַמְּזֻבָּח מְקַדֵּשׁ אֶת הָרְאוּי לוֹ לענין כך שאם עלה לא ירד,
110 כִּךְ הַכֶּבֶשׂ של המזבח מְקַדֵּשׁ אף הוא את הפסולים שעלו עליו, שלא
111 ירדו. כִּשָּׁם שֶׁהַמְּזֻבָּח וְהַכֶּבֶשׂ מְקַדְּשִׁין אֶת הָרְאוּי לְהֶן, כִּךְ הַכֵּלִים –
112 כלי השרת, מְקַדְּשִׁין את מה שבתוכם.
113

גמרא

114 הגמרא מבררת באיזה אופן אמרה המשנה שדין האיברים שפקעו
115 המשך בעמוד קלה

1 כָּבוֹל יִחְלוּץ – שמא נאמר שמצודה עליו להוציא את הגידין וְעַצְמוֹת
2 מן הבהמה, וְיַעֲלֶה רק את הַבָּשָׂר לְגֵבִי מְזֻבָּח, תלמוד לומר – לכך
3 מלמדנו הכתוב ואומר (ויקרא א ט) 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֵּלִי, שאפילו
4 עצמות וגידים נקטרים. הֵא פִּיצֵד יתכן הדבר, הרי לכאורה יש
5 סתירה בין הפסוקים, אלא כך הוא הדין, כשהן מְחוּבָּרִין בגוף הבהמה
6 יַעֲלוּ עמה על המזבח, אבל אם פִּירְשׁוּ הימנה, אִפְּשִׁלוּ אם הָן כבר
7 בְּרֹאשׁ הַמְּזֻבָּח, יָרְדוּ.

8 הגמרא מבררת מי הוא התנא הסובר שעצמות וגידים שפירשו ירדו:
9 מֵאֵן תַּנָּא דְשִׁמְעַת לִיה – מי הוא התנא ששמעת דְאָמַר שאם פִּירְשׁוּ
10 העצמות והגידים מבשר הבהמה, אפילו אם עלו על המזבח וְרָדוּ,
11 רַבִּי הוּא – רבי הוא התנא הסובר כן. דְתֵינָא בברייתא, נאמר בכתוב
12 (שם) 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֵּלִי הַמְּזֻבָּח', וממקרא זה יש לְרַבּוֹת אף
13 את הַעַצְמוֹת וְהַגִּידִין וְהַקְרָנִים וְהַטְּלָפִים, שאף הם נקטרים על
14 המזבח, וְאִפְּשִׁלוּ אם פִּירְשׁוּ מגוף הבהמה, יש להקטירם בפני עצמם.
15 וְאִלָּא מָה אֵין מְקָטִים – כיצד ניתן לקיים את דברי הכתוב (דברים יב כג)
16 'וְעִשִׂיתָ עוֹלוֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהָרֵם, שממנו משמע שרק בשר ודם עולים
17 על המזבח. אלא כוונת הכתוב כך היא, לומר לָךְ, עֵיבּוֹלִי עוֹלָה –
18 איברי עולה שנתעכלו ופקעו מעל המזבח אֲתָה מְחֹזֵר לְמֻזְבָּח, וְאֵין
19 אֲתָה מְחֹזֵר על המזבח עֵיבּוֹלִי גִידִין וְעַצְמוֹת שנתעכלו ופקעו ממנו.
20 כלומר, שדין החזרה איברים שנתעכלו ופקעו מן המזבח נוהג רק
21 בבשר ודם ולא בגידים ועצמות, אך עצם דין הקטרה נוהג אף בגידים
22 ועצמות. אלו דברי חכמים.

23 רַבִּי אוֹמֵר, בְּתוֹב אֲחֵד אוֹמֵר (ויקרא א ט) 'וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַכֵּלִי
24 הַמְּזֻבָּח', ובמקרא זה רִיבָה הכתוב אף עצמות וגידים להקטרה על
25 המזבח, וְכֵתוּב אֲחֵד אוֹמֵר (דברים יב כג) 'וְעִשִׂיתָ עוֹלוֹתֶיךָ הַבָּשָׂר
26 וְהָרֵם, ומקרא זה מִיַּעַם שאין לעלות על המזבח אלא בשר ודם, הֵא
27 פִּיצֵד יש ליישב את הסתירה בין המקראות. אלא כל זמן שהעצמות
28 והגידים מְחוּבָּרִין בגוף הבהמה, יַעֲלוּ עמה על גבי המזבח, אבל אם
29 פִּירְשׁוּ הימנה, אִפְּשִׁלוּ אם הָן כבר בְּרֹאשׁ הַמְּזֻבָּח, יָרְדוּ.
30 שנינו במשנה: בְּיָרְשׁוּ לֹא יַעֲלוּ [וכו.]'

31 הגמרא מבארת באיזה אופן נאמר הדין בברייתא שעצמות וגידים
32 שפירשו ירדו: אָמַר רַבִּי זְרָא, לֹא שָׁנוּ בברייתא שעצמות וגידים
33 שפירשו מן הבשר אפילו הם בראש המזבח ירדו, אִלָּא שֶׁפִּירְשׁוּ בְּלַפְּי
34 מְטָה – שפירשו מן הבשר ונפלו לצד חוץ, ונתרחקו מן המערכה,
35 אֲבָל אם פירשו בְּלַפְּי מַעֲלָה – לצד פנים, ונתקרבו אל המערכה, לא
36 ירדו מן המזבח, משום דְקָרִיבִי הוּא דְאֶקְרִיבִי לְעִיבּוֹל – נתקרבו יותר
37 להתעכל על האש שבמזבח, ואין כאן פרישות אלא קירבה.

38 שנינו בברייתא, שלדברי חכמים יש לרבות מן המקרא 'והקטיר הכהן
39 את הכל המזבחה' עצמות וגידין קרנים וטלפים, וְאִפְּשִׁלוּ פִּירְשׁוּ.
40 הגמרא מבארת באיזה אופן אמרו חכמים 'ואפילו פירשו: אָמַר רַבִּיהּ,
41 הֵבִי קְאָמַר, לֹא שָׁנוּ חכמים בברייתא שיש להעלות עצמות וגידים
42 ולהקטירם על המזבח אפילו אם פירשו, אִלָּא באופן שֶׁפִּירְשׁוּ לְאַחַר
43 וְרִיקָה, שבשעת וריקת הדם היו מחוברים בבשר, ולפיכך נתקדשו
44 עמו להקטירם על המזבח, אפילו אם פירשו לאחר מכן קודם שעלו
45 על המזבח, אֲבָל אם פִּירְשׁוּ מִן הַבָּשָׂר קוֹדְם וְרִיקָה, שבשעת הוריקה
46 לא היו ראויים למזבח, אֲתֵי וְרִיקָה וְשִׁרְיֵתֵיהּ – באה הוריקה
47 והתירתם לגמרי, שמאחר שלא היו מחוברים עם הבשר לא חל
48 עליהם שם קרבן כמותו, ומותר אִפְּשִׁלוּ לְמַעַבַד מִיְנֵיהּ קִטָּא דְסָבִינִי
49 – לעשות מהם קט [יד] לסכין, ומיילא פשוט הדבר שאין להעלותם
50 על המזבח, לפי שאין בהם עוד קדושה.

51 הגמרא מבארת את שיטתו של רבה: כָּבֹר לָהּ – רבה סובר, בִּי הֵא
52 דְאָמַר – כמו הדין שאמר רַבִּי יוֹחָנָן מְשֻׁם רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל נֵאמַר
53 בכתוב (ויקרא ח ט) 'לוֹ יְהוָה' דִּקְרָבן עוֹלָה, וְנֵאמַר בכתוב (שם ט) 'לוֹ יְהוָה'
54 בְּקָרְבן אִשָּׁם, ולפיכך נלמד דין עולה מדין אשם בגזירה שוה, מִה –
55 כשם שקרבן אִשָּׁם עֲצָמוֹתָיו מוֹתְרִין לכהנים בהנאה, אף עוֹלָה
56 עֲצָמוֹתֶיהָ מוֹתְרִין לכהנים בהנאה.

57 אומרת הגמרא: מוֹפְנֵי – צריך לומר שגזירה שוה זו מופנית היא,
58 דהיינו, שאחד מן המקראות מיותר לדרשה, דֵּאֵי לֹא מוֹפְנֵי – שאם
59 אין היא מופנית, אלא שני המקראות צרכים, אי אפשר לתלמוד גזירה

המשך ביאור למס' זבחים ליום שישי עמ' א

1 תלוי בחצות הלילה: הִיבִי דָמִי - באיזה אופן עוסקת המשנה, אִי
2 דָאִית בָּהּוּ מְמֹשׁ - אם באיברים שעדיין יש בהם ממש, כלומר, שלא
3 נתעכלו לגמרי, אם כן אֶפִּילוֹ אם פקעו מן המזבח לְאַחַר חֲצוֹת נְמִי
4 - גם כן יש להשיבם על גבי המזבח, שהרי עדיין לא נשלמה מצוותם.
5 וְאִי דָלִית בָּהּוּ מְמֹשׁ - ואם עוסקת המשנה באיברים שאין בהם

6 ממש, דהיינו שכבר נשרפו לגמרי, אם כן אֶפִּילוֹ אם פקעו מן המזבח
7 קוֹדֶם חֲצוֹת נְמִי לֹא - גם כן אין להשיבם על המזבח, שהרי כבר
8 נעשית מצוותם. משיבה הגמרא: לֹא צְרִיכָא - לא אמר התנא שדין
9 האיברים תלוי בחצות הלילה, אלא

